

TELEGRAFUL ROMÂN.

Nr. 17. ANUL XIII.

Sabiiu, in 28 Febr. (12 Mart.) 1865.

Telegrafulu este de doua ori pe septe-
man: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiiu la expeditur'a
toiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
catra expeditura. Pretiulu prenumeratiu-
nei pentru Sabiiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provincie din Monarchia pe unu ann
8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Dela Congressulu serbescu.

In nr. nostru din urma referiseram si noi dupa „Wanderer“ despre sedinti'a congressului serbescu din 20 Februaru: ca aceea aru fi fostu forte sgomotosa; ca Comissarul regimului generalulu Filipoviciu aru fi propusu, a se tramite o deputatiune spre a invita pre Romani la sedintiele congressului; ca deputatulu Cernojevic s'aru fi opusu cu patima acelei propunerii, eschiamandu, ca nu Serbii au lipsa de Romani, ci Romanii de Serbi, si amenintandu pre acel'a, care aru coteza sa mearga sa invite pre Romanii; ca in fine congressulu intregu aru fi aprobatu intre vivate espectoratiunea acest'a, in urm'a carei'a apoi propunerea comissarului reg. aru fi cadutu, cum se dice: cu hohotu. Noi inca atunci ne-amu indoitu despre autenticitatea acestei sciri, carea de se adeveria, era pre cualificata a indigna pre totu Romanulu ortodoxu. Acum „Prager Ztg.“ vine a adeveri, ca avuram dreptu a ne indoi. Ea dice, ca acea referata a lui „Wanderer“ nu este corecta; caci comissarul c. r. n'a propusu a invita pre Romani la sedintia, ci la capetulu sedintiei, in carea nu se pertracta complanarea cu Romanii, ci dotarea clerului, aduse la cunoscinti'a congressului, ca Metropolitulu romanu si 11 deputati romani au sositu la Carlovitii, si propuse, a alege unu numeru egal de deputati din partea Serbiloru, cari apoi ca unu comitetu din partea congressului sa cerce a se impaciu cu Romanii pentru impartirea fondurilor si monastirilor. Propunerea acest'a insa nu se priimi din partea adunarei, ci se decise a se lasa in voi'a Romanilor, ori a veni la congressu, ori a face congressulu cererile lor cunoscute in scrisu. Despre vre-o iritare sgomotosa in sedintia n'a fostu vorba. (Dar fapta? Red.)

Atat'a ne spune „Prager Ztg.“ A decide aici, care din cele doué modalitati, propuse de congressu, este cea mai buna si mai acceptabila, nu e lucru greu: adica nici un'a nici alt'a. Dece voru merge Romanii in congressu, ei suntu o mica minoritate fatia cu congressulu intregu, si suntu unu elementu eterogenu, care in congressulu serbescu n'aru mai ave locu si votu; ear dece aru da cererile sele in scrisu, atunci devinu fatia cu congressulu serbescu intr'o positiune de suplicanti fatia cu cei ce au puterea in mana. Nici un'a nici alt'a din aceste doué positiuni nu se pote uni cu demnitatea bisericeii romane, carea astadi de jure si de facto este coordinata cu cea serbesca si numai amesuratu acestei positiuni pote comunica cu congressulu serbescu. Calea cea mai buna, pentruca cea mai legala, firesce aru fi aceea, ca sa se dee si Romanilor din Transilvania si Ungari'a (cu Banatulu) ocaziune de a tine unu sinodu, ca din sinodulu acest'a sa se alega unu comitetu, ear din partea congressului serbescu altu comitetu, cari apoi amendoue la olalta sa consulte asupr'a desfacerei in cele materiale, intr'unu locu internationalu, precum d. e. in Timisiór'a. Impregiurarile insa inca au drepturile lor, si asiá Romanii gr. or. punu tota speranti'a lor in manile barbatilor lor de incredere, dela cari ascepta cu totu dreptulu, ca voru aduce acesta cauza multu momentosa la o solutiune multiamitoare pentru ambe partile, cu atat'a mai vertosu, caci mai pe susu de ambe partidele sta unu regimu tare, dreptu si nepartinitoriu. —

Dupa corespundinti'a generala, in sedinti'a congressului din 4 Martiu c. n. se hotari la propunerea Patriarchului, a se porta unu diuvariu mai pe largu, caci gazetele aducu sciri neesacte. — Organizarea parochieloru urméza a se desbate; punctele mai de frunte suntu cele urmatoare: Presedintele parochiei se alege. Alegerea pote cade si asupr'a parochului. La ocuparea oficiilor diaconale, capelanale si parochale comun'a bisericesca dece doué parti din trei se unescu in privinti'a alegerei, are dreptulu presentatiunei. La casulu contrariu consistoriulu denumesce pre unulu din doi séu trei, cari au voturile cele mai multe. —

Re'ntorcendu-ne acum la sedintiele de mai nainte, referimu pentru completare urmatoarele:

In sedinti'a din 10 Februaru se desbatu intre altele si cestiunea, dece preotiloru sa li sedeas sesiuni de pamentu ori anumite catimi in bani gai'a? Cei mai multi vorbitori, si in fine congressulu insusi se declara pentru modalitatea d'antaiu; mai cu sema din acele cause, care le-amu desfasuratu si noi in numerulu precedentu.

In sedinti'a din 11 Februaru se pertracta asupr'a functiunilor preotiesci, ce vinu a se plati, precum si asupr'a acelor'a ce nu vinu a se plati, pentru cari preotulu nu are sa pretinda nimicu.

In sedinti'a din 15 Februaru se continua desbaterea asupr'a normei taxelor pentru functiunile cu plata.

In sedinti'a din 16 Februaru se statorira clasele de lefi in cari sa intre preotii, precum si rescumperarea stolei prin bani. Obiectulu se continua in sedinti'a din 17 Februaru, in carea sinodulu se provoca (din partea cui? Red.) a motiva proiectulu seude mai nainte privitoriu la organizarea consistorieloru metropolitane si eparchiale, precum si a elabora o norma pentru esamene de concursu din partea clerului.

In sedinti'a din 2 (?) Martiu, dupa o desbatere mai indelungata s'au statoritu dupacum espuseram pe scurtu in numerulu din urma, lefile parochiloru si capelaniloru dupa 6 clase cu cate 1000, 800, 700, 600, 500 si 400 f. In aceste clase se insirara parochii dupa nume. In dieces'a Carlstatului, presupunendu-se unu numeru mai mare de suflete, s'au fixatu lefile parochiloru cu cate 700, 500 si 400 f., ear ale Protopopiloru cu cate 900 f.; Protopopii in celelalte diecese mai priimescu cate 3% a veniturilor totale ale parochiloru din tinuturile lor, (asiá d. e. intr'unu Protopopiatu de 20 parochii cu lefi de cate 600 f. din venitul totalu de 12,000 f. aru mai priimi Protopopulu 360 f.) ca adausu de functiune, si cate unu capelanu ad personam. In sedinti'a din 1 Martiu se adresa Patriarchului si Episcopiloru o interpelatiune, ca ce dreptu voru a da congressului in cestiunea monastirilor? Caus'a organizarei insusu si injosu se continua.

Protocolu,

ce s'a luat in sedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane romane tinuta in 7 Martiu a. c. sub presidiulu Ilustritatei Sale domnului Consiliaru P. Manu; fiindu de fatia dintre membrii comitetului: DD. Cons. Iacobu Bolog'a si Dr. P. Vasiciu, d. avocatulu Dr. I. Nemesiu; dintre membrii suplenti Cons. Pav. Dunc'a, D. Contr. Gabrilu Vaid'a; professorii: Zach. Boiu, Ioanne Popescu si Nic. Cristea; apoi Secretariulu II. I. V. Rusu si cassierulu Asociatiunei D. Constantinu Stezaru.

In asta sedintia s'au pertractatu urmatoarele obiecte:

§ 17. Domnulu presedinte presentéza conspectulu despre starea cassei Asociatiunei pre tempulu acestei sedintie; din care se vede, ca cass'a Asociatiunei dupa subtragerea erogatelor de pana acum are in proprietatea sea sum'a de 21,328 f. 92 xr. v. a. — Se ia spre sciintia.

§ 18. Secretariulu II. cetesce actulu despre predarea cassei Asociatiunei la substitutulu controloru Ioanne Popescu, conformu decisiunei comitetului, aduse in sedinti'a din 7 Februaru a. c. § 13. — Se ia spre sciintia.

§ 19. Secretariulu II. aduce la cunoscinti'a comitetului Asociatiunei, cum ca presidiulu Asociatiunei, in urm'a unui emisu alu Inaltului Guberniu regiu de dto 24 Octobre nr. 29838 1864, fu provocatu pre calea Inclitului Magistratu din Sabiiu sub dto 8 Februaru a. c. nr. 38, ca celu multu pana in 28 Februaru a. c., sa dee unu conspectu despre starea si averea Asociatiunei pre anulu trecut.

Spre acestu scopu, la dorinti'a domnului cassieru, aflandu-se de bine a se tine o conferintia, dintre membrii comitetului, carii s'au potutu aduna, — s'a nascutu intrebarea, ca care anu sa se defiga de basa la facerea cerutului conspectu? luá-se-va de basa, anulu administrativu alu Asociatiunei, adeca: dela o adunare pana la alt'a? séu anulu solaru? In urma, dupa o desba-

tore mai lungă, în concludul adunării generale ținute la Blasiu în 7—8 Septembrie 1863 p. 21, se statorî, că: cerutul con-spectu despre starea și activitatea Asociațiunei, să se facă pre bas'a anului administrativu 186³/₄; adică: computandu-se dela o adunare generală până la alt'a, pentru că pre această basă se dau și computurile anuale ale casei Asociațiunei.

Acastă procedură urmata din partea presidiului Asociațiunei, în urm'a concludului conferinței numite, adusă în con-sunantia cu concludul adunării generale ținute la Blasiu în 1863 p. 21, se aprobă și se ia spre știință din partea co-mitetului; eara protocolulu numitei ședințe are a se petrece în registrulu actelor Asociațiunei.

§ 20. D. Archivariu și bibliotecariu alu Asociațiunei V. Romanu prin harti'a sea de dto 7 Martiu a. c., și-da di-misiunea din postul de archivariu și bibliotecariu alu Asso-ciațiunei, aducendu înainte motivele, că D-Sea neavendu lo-cuinti'a în Sabiiu la resiedinti'a Asociațiunei, și fiindu și oc-upatu cu alte ocupațiuni, dela care-i depinde subsistinti'a, aceste impregiurări lu împiedecă a poté corespunde deplin cerintelor postului de archivariu și bibliotecariu, ce l'a por-tatu; se rōga deci a se substitui prin altu individuu cu locuinti'a în Sabiiu, că asiă afacerile Asociațiunei să nu sufere scădere în asta privință.

Conclusu. Comitetulu Asociațiunei de și recunōșce te-meurile aduse de numitul D. bibliotecariu și archivariu alu Asociațiunei, totuși în sensulu §§-loru 11 și 23 din Statu-tele Assoc., cum și în legaminte cu unu concludu alu seu din 7 Iuniu a. tr. § 32, nu se afla indemnatu a poté priimi di-misiunea d-lui archivariu și bibliotecariu, nici că se simte competente în asta privință, cu atātu mai vertosu, cu cātu că aici nu subversăza acelu casu urgente, care a subversatu în privinti'a fostului controloru alu Asociațiunei, carele fiindu dispusu cu activitatea de aici în Temisiōr'a, a fostu de neape-rata necesitate, până la dispușetiunea facuta din partea adu-nării generale, carea una' e competentă în astu respectu, a lu substitui prin unu altu individuu; — deci respectivulu domnu, că alesu de adunarea generală a Asociațiunei, se îndrumăza a se adresă cu rogarea în privinti'a dimisiunei sale, iarasi la aceeasi adunare, respective la adunarea generală viitoare, până atunci însă în interesulu comunu alu Asociațiunei, e postitu a funcționă și mai departe în postul de archivariu și bibliotecariu alu Asociațiunei și a satisface provocărei urmate din ședinți'a comitetului Asociațiunei ținută în 6 Decembrie 1864. § 78.

§ 21. Aducendu-se înainte cestiunea elaborărei proiectului de program pentru adunarea generală viitoare, care se va ține la Abrudu în 15 Augustu c. n. a. c., comitetulu decide, că:

D. membru alu comitetului Dr. P. Vasiciu se fia postitu a elaboră acelu proiectu de program până la ședinți'a lunaria a Comitetului, care se va ține în lun'a lui Maiu a. c. și atunci a-lu propune Comitetului spre pertractare.

§ 22. În urma, secretariulu II. reportēza despre sum-mele mai incurse la fondulu Asociațiunei dela ședinți'a din urma a Comitetului până la ședinți'a prezenta, și anume:

a) Dela d. prefectu domiale Gregoriu Mezei tax'a rest. pre an. 186³/₄ și tax'a de membru ordinariu pre a. c. 186⁴/₅ 10 f. v. a.

b) Deadreptulu la cass'a Asociațiunei au incursu parte că taxe, parte că oferte, cum și pentru trei exemplaria din ac-tele adunării generale IV. cu totulu summ'a de 25 f. v. a.

c) Prin d. Protopopu și colectore în Sabiiu, Ioanne Hanni'a că taxe de membrii ordinari s'au transmis 10 f. Se i-a spre știință.

Cu aceste ședinți'a s'a încheiatu.

Sabiiu în 7 Martiu 1865.

P. Manu m. p.

I. V. R u s s u m. p.
Secretaru II.

Cestiunea croato-magiara.

Deschiderea dietelor din Ungari'a și Croati'a credem că se apropia. Lumea noastră politică ascēpta cu încordare realizarea acestor'a, că să se pōta odata convinge, cum amu dīce, pipaitu de direcțiunea ce voru luă reprezentatiunile aceste. Într'aceea omenii nu se multiamescu cu atāt'a, ci emitu în publi-citate pareri deosebite, cu cari cugeta a ajută opiniunea publică și prin această o mai lesne îndreptare a sortiei popōrelor respective. Amu amintitu cu alta ocașiune de opiniuni fede-ralistice și le-amu pus în ochii publicului nostru. Astadi suntemu în privinti'a această mai bogati cu unu program, ce se referesce însă numai la Croati și respective și la Magiari și care dupa aparērea sea în diuariulu „Politik“ din Prag'a face rotund'a prin diuăristica.

Programulu acest'a cuprinde optu colonne și are interesu cu atātu mai mare, cu cātu să fia luat parte la redigerea lui,

între alții, două persoane de însemnată mare politică, adică cancelariulu de curte alu Croatiiei, Mazuranic și renumitul ma-giaru, Franciscu Deák. Cesti din urma însă au desavuat scirea această.

Ori cum aru fi, esistenți'a programului nu se demintiesce și asiă interesulu lui pre lângă desavuarea amintită nu su-fere nimic'a. Elu e cu atāt'a mai interesant, cu cātu tendin-ți'a lui se vede că țintesce după parerea noastră chiaru pre-ste competența, pentru că în premisele lui ne strapune în timpii candu semilun'a eră amenințătoare pentru țierile noastre și cele nouē învecinate spre orientu; programulu se interesēza a de libertatea și civilisatiunea popōrelor din orientu. Ungari'a dar împreună cu Croati'a se castige spre propagarea principiilor amintite, popōrele romano-sla-vice dela Dunare, căci altmintrea Ungari'a e din afara ame-nințată. Spre acestu scopu e de lipsă uniunea țierilor a-cestor'a până la unu grad, asiă încātu independenți'a lor să remāna nevătemată. Uniunea această are oșesicare asemenea cu cea din programulu federalisticu.

Punctele, în care se pōte cuprinde esenți'a programului, aru fi următoarele:

1. Teritoriulu. Regatulu triunitu dimpreună cu con-finiile militare, Fiume și districtu, să remāna între marginile de acum, incorporandu se aci și regatulu Dalmati'a. În privinti'a Murei, diet'a Ungariei să deslege cestiunea într'acolo, că să o predea Croatiiei.

2. Numele, titululu, emblem'a și colorile. În tōte documentele și legile publice să se numēsca regatulu triunitu, regatu sociu (regnum socium.) Cuventulu partes ad-nexae să se stērgă. Emblem'a remāne cea de până acum, pre-cum și colorile națiunale: albu, roșu și albastru.

3. Coronarea regelui. Regele Ungariei se in-coronēza și pentru Croati'a, Slavoni'a și Dalmati'a și se obliga la sustinerea autonomiei și integrității regatului triunitu, pre-cum și la sustinerea libertății constituțiunale.

4. Legislațiunea. În anumite cestiuni atingătoare de cestiunile supreme de statu, regatulu triunitu va legiferă într'o dietă comună cu diet'a a Ungariei. Cestiuni de aceste sunt: cele ce privesc constituțiunea și pre Domnitoriu; cestiuni externe, cari se referesc la țierile corōnei, la ale imperiului întregu și la țieri straine; cestiuni militare, precum recrutare etc.; financiale: votarea dărei, vamelor, post'a, tele-grafulu, linii de comunicațiune etc., în fine cestiuni de dreptu penale și privatu.

5. Reprezentanti'a. Regatulu triunitu va fi repre-sentatu la diet'a Ungariei „în concreto“ după usulu de până acum de 6 membri, prevediuti cu instrucțiuni. Acesti'a voru fi îndreptățiți a votă numai în cestiuni comune.

6. Administrațiunea. Dēcă va remāne cance-lari'a aulică ungurēsca în ființă, atunci cancelari'a croată se va contopī cu aceea; ear dēcă se va formă ministeriu resposabi-lu ungurescu, atunci pentru Croati'a se va formă unu consiliu, în a cărui capu va fi banulu, care va fi totodata membru alu ministeriului și pre lângă care se va mai denumi unu mi-nistru croatu fără portoliu.

7. Justiți'a. În Agram va funcționă tabl'a banală; curtea de cassatiune va fi în Pest'a, unde va sustă unu se-natu deosebitu pentru cauzele croate.

8. Limb'a oficială. Se pronunția în principiu, că limb'a croată este între limbile pertractărilor regatului triunitu; iara deputatii ce se voru tramite la Pest'a voru fi împoterniciți a se folosi după impregiurări de limb'a magiara seu cea croată. Redacțiunea legilor va fi în limb'a magiara și croată chiaru și în cestiuni cari privesc regatulu triunitu.

În fine legaturile, ce se voru face pe bazele dreptului de statu, fără de invoirea regatului triunitu nu se voru poté schimbă.

Drumul de feru transilvanu.

Au trecut deja vre-o cate-va săptămāni, de candu nu se mai aude nimic'a dela comitetulu casei ablegatiloru, care s'au fostu constituitu pentru cestiunea drumului de feru transsil-vanu. Comitetulu au fostu intreruptu în midiloculu lucrărilor se-le prin propunerea lui Skene, care suna într'acolo, că tōte liniile cele nouē, mai bine să le cladēsca statulu pe spesele se-le, decâtu că să aplacideze subvențiuni întreprinditoriloru, pentru că comitetulu voia să audă și opiniunea ministrului de financie. Dlu de Plener pōte să fia, ceea ce concedem și noi, ocupatu cu trebile se-le oficiōse, dāră dōr va poté să-si re-serve și ceva tempu de a multiami curiositatea comitetului. Studii mari nu-i voru mai fi dlui ministru de lipsă, pentru că să pōta respunde lu întrebarea ce i s'au pus în privinti'a a-cēst'a, și aru fi acum că să aducă acea mica jertfă, de a fi de fatia la o ședință scurtă a comitetului, căci altmintrea se pōte

intemplant, că sa treacă și sesiunea prezenta a senatului imperialu completu, fără de a se decide definitiv și constituționalmente proiectulu privitoru la drumulu de feru transsilvanu. Dar deca cumva comitetulu, ceea ce noi nu admitemu, aru folosi propunerea lui Skene că stratagem'a parlamentara, pentru delaturarea proiectului, atunci aru fi datoriu insusi ministeriului a aduce pertractarea iara în cursulu seu.

Intr'aceea aici au esitu unu memoriu adresatu senatului imperialu sub titlu'a: „Adeverulu în cestiunea drumului de feru transsilvanu“, care cruța cestiunea cu temei. În ace-lă se vede cu deosebire, ca ceea ce se dice acolo despre caracterulu drumului de feru din Transsilvani'a, e de interessu generalu: „Vocile totoror, celor ce nu sunt orbiti de prejudeții locale se unescu într'aceea, ca realizarea uuui drumu de feru în Tranni'a este de a se privi că o parte a drumului de feru la marea négra.“

„De-si isvórele cele bogate ale Tranniei, precum esplotarea minelor de aur, argintu, mercuriu, arama, feru și plumbu, lângă care se mai adăugu materiile immense de arsu, lemne și carbuni, immensele straturi de sare, în fine unu numeru mare de cetăți cu industria—sunt în stare de a garantá cu tempu unui drumu de feru ocupatiune destula, totusi unu drumu de feru, care sa se termine în Tranni'a n'aru corespunde, nici lipselor tieriei, nici n'aru garantá în vre-o câțiva ani, întreprinderii procente sigure. Numai deca va duce drumulu de feru civilisatiunea apusului la litoralele mării negre, continuandu-se lini'a peste marginile Tranniei și va taia în două Romani'a cea binecuvantata, mijlocindu legatur'a între Orientu și Europ'a, numai atunci va ajunge drumulu de feru transsilvanu la înaltimea problemei sele universale: de a legá Trapezuntulu și Constantinopolea prin lini'a cea mai scurta și a face cu potintia importulu și esportulu din și în Turci'a, Persi'a, Egiptu și Ostindi'a; numai atunci se va deschide înainte de tóte Transsilvaniei și apoi și celorlalte tieri, tesaurulu civilisatiunii, pelânga procente bogate dupa capitalele de întreprindere.

„Politic'a, care dicea, ca atârna multu dela impregiurarea, că Transsilvani'a dintroduta sa capete unu rociu câtu se pôte de estinsu,—și carea aru fi de parerea, ca sa nu pérda tier'a unu plus de linii de feru, nu vede, ca de óre ce acum se potu scóte spesele cladirii numai cu greu, chiaru pentru lini'a cea mai scurta: se afla în periculu, cerendu pré multu sa—sa nu capete nimic'a. Judecandu dreptu decursulu eruiriloru în cestiunea drumului de feru transsilvanu dela 1856 încóce, vomu cunósce lesne caus'a, din care au purcesu nechiaritatea opiniiloru în privinti'a acést'a. Si acést'a au venit de acolo, ca în adinsu seu din intemplantare s'au confundatu lini'a principala cu cele laterale.

Prin formularea problemei, care au esitu din tóte aceste, s'au strapusu ori ce cladir de linii în o departare necalculabila. Deca inca în 1856 s'aru fi incungiuratu mestecarea acést'a de idei precum și nisuiel'a de a vedé indata realizatu totu, ce se poté insa realizá cu încetulu și cu darabulu: atunci drumulu de feru era asigurat Tranniei, de atunci și n'aru fi precum lu vedemu adi inca, numai uuui pium desielerium. Deci deca numai o linia austro-levantina corespunde cerintelor statului, Transsilvaniei și comercinlai universalu, și numai o atare garantéza procentele capitalului de întreprindere, asiá numai acést'a pôte fi privita de linia principala și pentru Tranni'a, tóte celelalte insa cá laterale.

„Neue Fr. Presse.“

Sabiiu în 25 Februaru. Astadi dupa amédi la 2 óre se immortalá în satulu invecinatu Popla'ca d. Ioann Marcu, candidatu de preotia, juristu la academi'a c. r. de aici și ingrijitoru interimalu alu tipografiei archidieceșane, care în cea mai frumoșă etate de 24 ani dupa o bóla indelungata și dorerósa de unu anu, ducendu-se cu două septemâni înainte din Sabiiu, adormi în cas'a sea parintésca Marti în 23 Februaru ale acestui anu (tocmai în diu'a, în carea acum unu anu se immortalá professorulu nostru de cantári Ioann Dragomiru) pe la 10 óre dimini'ti'a. Tempulu celu reu și drumulu celu cu totulu neoportunu nu concesera, a merge la immortalarea lui multimea amiciloru și colegiloru reposatului din Sabiiu; cu tóte acestea institutulu archidieceșanu se reprezentase prin 2 professori și o parte a corului clericalu, astfelu încátu ingropaciunea, severșita de 4 preoti, a decursu în modu distinctu. Biserica și natiunea perde în adormitul unu june cu talente frumoșe, cu zelu neobositu către perfectiunare, cu devotamentu caldu către amendóue și cu moralitate nepetata, plinu de sperantia în venitori; ear famili'a lui cea simpla tierenésca perde celu mai nobilu surcelu alu seu, bucuri'a și toiagulu betranetiloru parintiloru, mangaierea și o n ó r e a fratiloru. Domnedieu sa odichnésca sufletulu lui celu curatu în sinurile fericirii; noi i dicemu din tóta inim'a: Fia-i tierân'a usióra și amintirea buna!

Audimu lucruri neaudite; audimu din diu'arie straine, ca în unele părți ale tieriei nostre e fómete în tóta form'a. „Kol. Közl.“ ne spune, ca din lips'a mijlóceloru de trau, „Secuii emigréza din tieră, iar Români moru de bóla (din cucuruzulu celu putredu), pe carea medicii o numescu: tiphus de fóme.“ În comitatulu Clusului și pe Campia sa domnésca fómetea crâncenu. Medicii constata, ca din caus'a acestei fómete s'au nascutu bóla lipiciósa, ce o amu numitu mai susu.

Ajutoriu pentru fiintiele aceste în miseria pâna acum nu s'au facutu mai nimic'a, și ce s'au facutu e prea pucinu, e o picatura de apa în o mare întréga de miseria și necasu. Cu tóte ca ajutoriu s'aru poté face acestoru nenorociti, dá fiindu bucatele, în tóte piatile Transsilvaniei, fórté estine.

Religiunea creștinésca ne impune acést'a detoria, dar noi mai avemu și detoria cá natiune. Sa nu trecemu dar cu vederea impregiurarea acést'a cu atâtu mai vertosu, cu câtu audimu, ca acei cari cadu victime lipsei, sunt de natiunalitatea nostra. Si deca este adeveru; ca moru de fóme, óre nu voru blastemá multi dintrensii cu buzele murinde pe acei frati ai lor, cari i-aru poté ajutá, dar numai din nepasare nu ajuta. Amendóue detoriile de mai susu provóca dar impetiosu pre totu Românulu și creștinulu la alinarea miseriei, carea audimu ca s'au latitu preste frati nostri. În atari ocașuni se cunósce, deca este simtiu comunu într'o natiune și deca este ea în adeveru natiune ori numai conglomeratu!

Deplângema și impregiurarea, ca din acele părți nu ne vine nici o scire deadreptulu, nu vedemu din partea cui'va vre-o provocare, vre-o adresa către comitetulu Asociațiunii, seu nu este nici unu barbatu în părțile acelea, care barem într'atát'a sa se scia servi de condeiu?

Apelámu la simtiulu întregi natiuni, care dorimu sa se manifesteze prin interessulu ce-lu vomu scí aretá către frati nostri în lipsa. Provocámu insa inteliginti'a nostra din părțile unde domnesce lips'a, a se constitui în comitete și a se pune în eorespundintia cu redactiunile foiloru nostre, cu cari credemu și sperámu, ca voru corespunde binefacatorií seu deadreptulu seu prin comitetele, ce și le voru formá.

Bucovina. Din „Concordia“ aflámu despre edarea unui opu alu D-lui Aronu Pumnulu, din care reproducemu titulu și precuventarea precum urméza:

Privire repede

preste 267 din proprietáțile asiá numite:

Mosiele monastiresci,

din cari s'au formatu maretulu,

FUNDU RELIGIUNARU,

facuta dupa adeverintie autentice, seu urice. Închinata totoror Româniloru din tóte provinciele locuite de densii, cu scopu, cá sa se insufle cu totii de spiritulu strabuniloru nostri și sa-si deie nevointi'a a-i imitá și a-i întrece în maretiele loru faptuintie. Interessulu, ce portámu toti Români pentru acestu fondu maretu, pretinde cá sa publicámu acestu opu dimpreuna cu frumós'a precuventare, facendu óre care-va prescurtare numai într'une puncte, ce nu se tinu strinsu de obiectu.

Precuventare.

Esiti monuminte sacre! din întunerecu la lumina; predicați lumina, adeverulu, dreptatea și inviarea, și prin aceea ne insuflati și nóue spiritulu și zelulu întemeiatoriloru vostri, cá asiá sa facemu și noi pentru urmasii nostri aceea, ce au facutu acei'a pentru noi!

Asta privire preste mosiele Fundului religiuinaru din Bucovin'a, se da publiculu în mâna, mai antaiu pentru însemnatatea cea mare a obiectului, ce se cuprinde întrens'a; căci ce lucru pôte sa aiba pentru noi interesu mai mare, decâtu proprietáțile acelea, din cari se sustine tóta biseric'a nostra, totu clerulu, și toti diregatorii bisericesci, dela capulu bisericei și pâna la celu mai de pre urma scriitoriu, și serbitoriu alu bisericei; din carele este înzestrata și se sustine o mare parte de scóle și de asiediaminte de cultura, (precum: Institutulu teologicu din Cernauti, la Gimnasiulu plenariu din Cernanti doi professori de limb'a româna, și doi catecheti; Seminarulu din Cernauti; Gimnasiulu plenariu din Suciav'a; scól'a normala și preparandiala natiunala din Cernauti, scól'a reala plenaria natiunala din Cernauti; scól'a de dascalitie din Cernauti; unu catechetu la scól'a de fete din Cernauti, scól'a normala natiunala din Siretu; catechetulu dela scól'a normala din Suciav'a; 55 de invetiatori triviali; ajutórie la 72 de scóle triviale; infintiarea de scóle triviale, pe unde nu sunt inca, nici se afla mijlóce spre infintiarea lor; pensii la mai multi professori triviali și la veduve de ale lor, s. a.) Eaca dara, ca tóta viét'i'a nostra religiósa, morale, spirituale, natiunale, sciintiele se sustine din acele proprietáti; eaca, ca tóta desvoltarea și cultivarea nostra religiósa, natiunala, spirituala, sociala, se ajuta și se naintéza numai prin „Fondulu Religiuinaru“, formatu din proprietáțile însemnate în asta car-

tica: deci cine aru pot' fi cu inim'a alátu de impetrita, si atátu de nepasatoriu pentru fiint'a sea si pentru desvoltarea si nobilarea acelei'a, care sa nu doréscă ferbinte din adenculu sufletului seu, cá sa cunosca mai deaprópe acestu isvoru ne-secaveru alu fericirei sale, acestu sustitoriu si innaintatoriu alu vietiei sele religiose, morale, natíonale, alu fericirei sele celei adeverate, ba chiaru alu esistintiei sele? cá asiá cunos- cendu-lu, sa-lu scie si aperi de intemplári neprevédute, stricaciose, sa scie a-lu si immulti, si folosi dupa cuviintia pu- rurea!

Mai departe se publica asta privira cu acelu scopu, cá prin aceste inceputuri crude si nedeplinite in tota privint'a, sa se dee ocaziune binevenita, si dorita la barbatii cei ce au cunoscintie mai latite, mai amerunte si mai acurate despre acestu obiectu atátu de insemnatoriu si cumpanitoriu, si suntu provediuti si cu mijloce de ajunsu spre capatarea si publi- carea uriceloru atingátore de proprietátile fondului, cá ei sa indeplinesca tote scaderile, ce se voru fi aflándu in asta cár- tica, si asiá apoi cunoscintia acurata, deplina si lamurita despre tote mosiele monastiresci, din care s'au formatu FUN- DULU RELIGIUNARU, si despre nemoritorii barbati: (Prin- cipi, Episcopi, Calugari si proprietari mireni), carii au daruitu acele mosie, sa o verse in cunoscintia sufletului nostru alu tuturor credinciosiloru fii ai bisericei nóstre, si prin aceea sa ne faca, si sa ne indemne si pre noi, cá nu numai sa ne ara- támu pururea cea mai religioasa multiamire cátra acei binefacatori ai nostri, dar totodata sa rogámu cu umilintia indurarea dom- nedieesca, cá sa reverse si in inimile nóstre ale tuturor'a evlaví'a, spiritulu si zelulu celu sántu alu binefacatoriloru acelor'a préfericiti, cá asiá sa facemu si noi daruri si fonduri pentru urmasii nostri, eara nu sa traimu numai de a gat'a din cele ce au fundatu si au inteme- iatu pentru noi fericiti si pururea pomeniti si nemuritorii no- stri strabuni naintasi!

Pentruca sciutu este, ca: „totu ce avemu si totu ce fa- cem in asta vietia pamenténa: piere si se nimicesee, cá cum n'aru fi mai fostu: si numai fapt'a cea buna ne remáne de pomenire binecuvéntata dupa mormentu!“

„Nu ve adunareti comóra pe pamentu, díce s. Scriptura, unde vi-o manánca moliele si rugin'a, unde vi-o sépa furii, si vi-o rapescu; ci ve adunati comóra in ceriu (adeca: faceti fundatiuni pentru biserice, pentru scóle, pentru academia de drepturi, fára de carea sunteti periti, si nu ve mai poteti aperi de apunerea totala! pentru studintii cei cu talente, dar fára mijloce, pentru Reuniunile si Asociatiunile cele ce se infi- intieza spre innaintarea culturai religiose, morale, natíonale, scientiale, spre fericirea vóstra, si spre marirea lui Domne- dieu prin faptele vóstre! cáci numai atunci comór'a vóstra nu vi o manánca mai multu nici moliele, nici rugin'a, numai a- tunci nu vi-o mai pota nici sapá nici rapí furii!“

„Celu ce are urechi de auditu: sa audia si sa intieléga; si cine are sufletu in sine, si inima de simtitu, sa simtia si sa lucredie!“

„Eara tu Domnedieule alu relegiunei, alu moralitátii, alu culturai, si alu fericirei fiintieloru tale, — Tu parintele lumi- niloru! revarsá-ti binecuvéntarea ta cea ceréscă asupr'a ace- stui inceputu, ce s'a facutu! Asiá sa fia!“

Cernautiu 6/18 Ianuariu, 1865.

Varietati si noutati de di.

— Cum inaintéza causa nóstra scolara! Dintr'o epistola privata, ce o priimim din comitatulu Biharei, estragemu urmatoriulu pasagiu: „Te vei interesá a sci cum stámu cu scólele po- purali, nu pota sa-ti dau unu conspectu generalu din lips'a dateloru, me restringu numai la unu casu, care mare parte e analogu cu cele- lalte, anume: P. O. D. Petru S a b o protopopulu Mediadului si inspect. distr. de scóle, de la 1861 pána acum'a a alergatu in siepte ren- duri parte cu relatuni parte cu cereri pre la oficiolatele politice pentru delaturarea pedeceloru ce stau in calea invetiamentului po- puralu, dar tote aceste nu avura nici unu resultatu. Spre mare dorere trebuie inca sa mai adaugu, ca de-si din numitulu anu pána acú, deregatorii politici se schimbata adese, totusi maioritatea loru absolutu fá romána, si si astadi suntu Románi cei ce se facu vinovati de atát'a nepasare. Perirea t'a din time Israile! Numitulu d-nu pro- topopu s'a intorsu acú cátra ven. ordinariatu de Aradu, cerendu, cá acest'a sa mijlocéscă pe calea Locutientintiei vindecarea acestoru rele...“

„Concordia.“

Prospectu politicu.

Jurnalistic'a européna, lipsindu-i alte materie mai urgenti, se ocupa fórte multu cu scrierea lui Napoleonu. E lucru pré- firescu, ca judecarea eii cea mai nefavoritóre si mai franca o facu preste totu unele din foile engleze, cari spunu verde pe fatia, ca scrierea acést'a nu este decâtu o glorificare a des- potismului.

Franci'a au incheiatu unu tractatu comercialu cu ce- tátile libere germane Hamburg, Lübeck si Bremen.

Redactoru respunditoriu Zacharia Boiu.

Ministrulu de invetiamentu Duruy starniesce cu totdea- dinsulu pentru introducerea invetiamentului obligatoriu in im- periulu francesu; precum se vede in sa maioritatea in camera va fi incontr'a lui, pentru care eventualitate densulu e si gat'a a dimissiona.

Imperatulu a priimitu din mánile ambasadorului italianu Nigra diplom'a de membru alu academiei milanese pentru eco- nomi'a natíonala si sciintiele politice.

Bugetulu regatului Italiei arata cifr'a venitu- riloru cu 669,438,563 lire, spesele cu 886,639,302 lire, v. s. d. deficitu de 216 mill. lire. Precum se vede, nu suntu finantiele Austriei cele mai rele din Europ'a!

Sórtea Poloniloru emigrati si imprasciati, cá órecandu Evreii, prin tote tierile Europei, este fórte trista. In cele mai multe tieri regimutu ori li-a trasu totu ajutoriulu ori nu li-a datu ajutoriu de locu; numai Englesii s'au aretatu mai generosi hotarindu intr'o adunare mare de poporu in Londr'a, a emite o proclamatiune cátra toti Polonii espatriati, cá sa tréca la Engliter'a, unde voru aflá lucru si páne.

Publicarea

summelor incurse la fondulu Asociatiunei dela siedinti'a comitetului Assoc. tinuta in 7 Fauru pána la siedinti'a din 7 Martiu anulu cu- rentu.

1. D. prefectu dominalu in Cricau Grigoriu Mezei tramite la fondulu Assoc. parte taxa rest. pre an. 186³/₄, parte taxa de m. ord. pre an. 186⁴/₅, summ'a de 10 fl. v. a.

2. Deadreptulu la cass'a Assoc. tranne románe au incurse ur- matórele summe:

a) dela unu d. m. ord. taxa rest. pre an. 186³/₄ 5 fl. b) pentru 3 esempl. din actele adunárei gen. IV. dela dd. Const. Stezaru, Ales. Bacu si Dr. Ioanne Nemesiu a 30 xr. v. a. 1 esempl. cu totulu 90 xr. c) prin d. notariu comunalu in Racoviti'a Ioan Macellariu cá ofertu dela dóue comune romane si anume: dela Sabesiulu superioru 10 f., dela Sabesiulu inferioru iarasi 10 f. Summ'a 25 f. 90 cr.

Dela Secretariatulu Asociatiunei tranne románe.

Sabiiu in 7 Martiu 1865.

Nr. 8—1

Publicatiune.

Dupace loteri'a cea mare de bani VIII., menita spre sco- puri de comunu folositóre, deplinita la preainalt'a demandare a Maiestátii Sele c. r. apostolice, a cárei tragere a urmatu in 9 Ianuariu 1864., acum e incheiata pe deplinu, Directiunea ve- nituriloru de loteria nu lipsesce a aduce resultatu acestei lo- terii la cunoscintia publica.

Unulu din veniturile acelei'a in summa de 243,406 f. 60¹/₂ xr. v. a. fu menitu de Maiestatea Sea c. r. apostolica pe jumetate pentru zidirea unui institutu de smintiti in Tirolu, pentru infiintierea unui institutu pentru scutirea arestanteloru femeesci desrobite in Veneti'a si eventualminte dupa marimea acestei jumetáti pentru spitalulu de prunci la S. Ann'a in Vie- nn'a si pentru spitalulu de prunci Franciscu Iosifu in Prag'a, ear ceealalta jumetate fu menita pentru crearea de stipendie de mána pentru fete serace de oficeri, partide militare si amplo- iati militari si pentru infiintierea de locuri fundatiunale in in- stitutele superioare de crestere si in companiele de scóla.

Acestu resultatu atátu de favoritoriu alu intreprinderii se potu castigá numai prin viu'a sprijinire din partea filantro- piceii populatiunii a imperiului si prin buna vointi'a eii a con- tribui spre ajungerea scopuriloru de binefacere intentiunate cu atát'a gratia din partea Maiestátii Sele c. r. apostolice; din care cauza Directiunea lottu-lui c. r. se simte indatorata, a esprime prin acést'a in publicu multiamit'a sea pentru acést'a participare cu resultatu bunu.

Dela Directiunea Lottu-lui c. r., despartimentulu loteriei statului pentru scopuri de comunu folositóre si de binefacere.

Vienn'a in 22 Februaru 1865.

Fridericu Schrank m. p.

Cons. c. r. alu regimului, antiste alu directiunei.

Nr. 7—3

EDICTU.

Prin care Mari'a F. Mandruti'a legiuit'a sot'i'a lui Christea Proc'a, ambi din Rasnovu, carea de mai multu tempu a para- situ cu necredintia pre legiuitulu seu barbatu, se provóca, in terminu de unu anu dela datulu presinte, a se infatisiá cu a- tát'a mai sicuru inaintea subscrisului Scaunu Protopopescu, cáci la din contra, si fára de ea, se va decide procesulu matrimo- nialu, asuprá-i urditu, in sensulu SS. Canóne bisericesci.

Dela scaunulu protopopescu greco-orientalu alu Branului. Zernesci in 3 Ianuariu 1865.

I. Metianu m. p.
Protopopu.

Burs'a din Vienn'a 27/11 Martiu 1865.

Metalicele 5%	71 88	Actiile de creditu	183 80
Imprumutulu nat. 5%	78 50	Argintulu	110 25
Actiile de banca	300	Galbinulu	5 29.

Editura si tipariulu tipografiei archidiecesane.